

120
POR
GYN

5 6 7 8 9 10 m.

FAKULTNÍ NEMOCNICE[®]
OLOMOUC

Obsah

Úvodní slovo	4
Historie Porodnicko-gynekologické kliniky v Olomouci	6
Odborný profil	36
Organizační struktura kliniky	38
Specializovaná centra	40
Ekonomické chování kliniky	50
Výuka, věda, výzkum	51
Personální obsazení kliniky	52

Almanach 120 let Porodnicko-gynekologické kliniky Fakultní nemocnice Olomouc

Autor: prof. MUDr. Radovan Pilka, Ph.D.

Vydala Fakultní nemocnice Olomouc v roce 2019.

Vážení čtenáři, stejně jako v každé velké organizaci, tak i ve Fakultní nemocnici Olomouc s jejími více než čtyřmi tisíci zaměstnanci a bezmála sedmdesátkou samostatných pracovišť si každoročně připomínáme řadu výročí a jubileí. Jedno z těch letošních však nad těmi ostatními ční přece jen ještě o něco více.

Sto dvacet let od svého vzniku, které si letos připomíná Porodnicko-gynekologická klinika, řadí toto špičkové pracoviště k nejstarším svého druhu vůbec. Mezi zdravotnickými obory má navíc porodnictví jednu neoddiskutovatelnou výhodu: svou rolí při vzniku nového života je drtivou většinou z nás vnímáno velmi pozitivně. Svědčí o tom řada děkovných zpráv, které olomoucké porodnici přicházejí prakticky denně od vděčných rodičů, prarodičů i dalších příbuzných a blízkých zde narozených miminek.

Přeji vám, aby vaše návštěvy Fakultní nemocnice Olomouc byly spojeny vždy pokud možno s pozitivními vjemy. Ať už je to dáno narozením dítěte, nebo třeba zbavením se neduhů a uzdravením. Za všechny naše zaměstnance vám slibuji, že pro to uděláme vždy maximum.

Roman Havlík
ředitel Fakultní nemocnice Olomouc

Vážení čtenáři, v roce 2019 oslavíme 120 let od slavnostního otevření Porodnice v prosinci 1899. Tato stavba představuje zhmotnění celé roky trvajících snah o institucionalizaci a sjednocení dosud roztržité péče o matky a děti v Olomouci. V této době se odehrávalo 90% porodů v domácnostech, regionální nemocnice nesměly podle dobových předpisů rodičky přijímat a v souvislosti s porodem umíralo v českých zemích ročně až 500 žen. Na Moravě tak existovaly porodnice zaměřené i na gynekologii pouze v Olomouci a Brně. Byla sem přesunuta i výuka porodních babiček a současně došlo k vybudování neonatologického oddělení z původního nalezince. V 50. letech byla v rámci neonatologického oddělení zřízena jednotka intenzivní péče pro novorozence. Jednalo se o jedno z prvních oddělení svého druhu v tehdejší Československu.

Budova byla němým svědkem řady historických přelomových okamžiků včetně znovuotevření Univerzity Palackého. V čele Porodnicko-gynekologického oddělení a od roku 1946 Porodnicko-gynekologické kliniky stála celá řada významných osobností, které se zapsaly do historie české gynekologie a porodnictví. V jejich zdech byly ošetřeny stovky tisíc žen, narodily se zde stovky tisíc dětí, na svůj odborný život se zde

připravovaly generace mediků a porodních asistentek. Svou profesní kariéru zde strávily stovky lékařů, zdravotních sester a dalšího zdravotnického personálu.

V současné době se řadí Porodnicko-gynekologická klinika ke špičkovým pracovištím v České republice a v některých oblastech dosahuje díky svému vybavení a kvalitnímu personálu světové úrovně.

Prof. MUDr. Radovan Pilka, Ph.D.
Přednosta Porodnicko – gynekologické kliniky
FN Olomouc

6 Historie Porodnicko-gynekologické kliniky v Olomouci

1778 - 1848

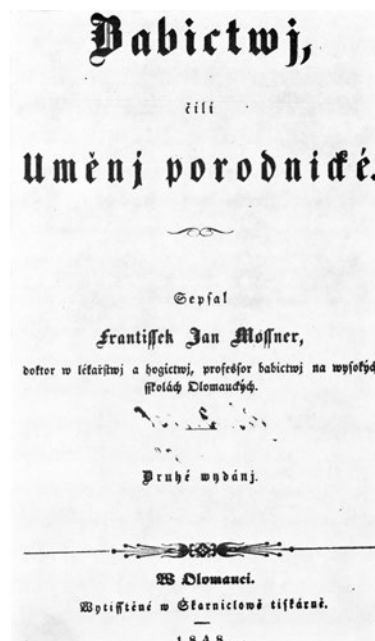
Historie gynekologie a porodnictví je v Olomouci neodmyslitelně spojena s historií university, resp. Lycea – a to od roku 1778 – 1848, od té doby do roku 1875 s osudy ústavu medicínsko-chirurgického, nejdéle pak s dějinami zdejší nemocnice od roku 1787 až do dneška [5]. Tato škola vychovávala městské a venkovské ranhojiče a také školila porodní babičky[4]. Babická škola byla k univerzitě připojena už v roce 1778 a vyučovalo se na ní z počátku jen německy. Náklady na studium porodních bab nesla obyčejně vrchnost nebo obce, které je do školy poslaly. Při své návštěvě v Olomouci v roce 1783 Josef II. uznal, že budova kartuziánského kláštera (dnes Hanácké kasárny) je zchátralá a lyceum bylo poté přemístěno do bývalého jezuitského semináře v ulici Božího těla. Zde se konaly babické kurzy déle než 100 let. Rozhodující význam pro učení medicínsko-chirurgické bylo založení nemocnice roku 1786 v bývalém klášteře minoritském (dnes filosofická fakulta v sousedství rektorátu UP), jejíž úřední název byl „Zaopatřovací ústav, porodnice a nalezinec“.

1830 - 1875

Česká výuka babictví na lyceu byla sice zahájena již v roce 1804, ale její skutečný rozvoj byl spojen až s osobností PROF. MED. DR. FRANTIŠKA JANA MOŠNERA (1797 – 1876), který zde působil plných 45 let (1830-1875). František Mošner se narodil v Dolní Mrači u Benešova v Čechách roku 1797. Jeho otec byl zahradníkem u hraběte Františka Josefa z Vrtby, tehdejšího pána na Konopišti. Studoval medicínu na lékařské fakultě pražské univerzity a působil jako asistent na porodnické klinice profesora Antonína Jungmanna[1]. V roce 1829 získal místo profesora porodnictví na medicínsko-chirurgickém učilišti v Olomouci, kde česká výuka začala probíhat podle jeho učebnice „Babictví“ vydané v letech 1830 a 1848. Roku 1834 se stal rektorem tehdejší Františkovy univerzity a působil současně jako ředitel nemocnice. Byl rozený pedagog.

František Jan Mošner

Titulní list druhého vydání Mošnerova Babictví, 1848.

1851

Roku 1851 se do rukou čtenářů dostává knížka nesoucí název "Pěstounka". Podtitul spisku vydaného nákladem Moravské národní jednoty vysvětluje i jeho poslání – pojednává o výchově malých dětí mimo školu. Jméno autora však na titulní straně hledáme marně... Autorem Pěstounky, který své jméno uvedl až při druhém vydání knížky, byl právě František Mošner. Pěstounka s dětmi prožívá všední i sváteční dny na vsi a využívá každé příležitosti, aby své svěřence vedla k pracovitosti, odpovědnosti, kázni, sebeovládání, pravdomluvnosti i čistotě, učí je lásce k přírodě a povzbuzuje je, aby se vzdělávali. Tento spis je možné právem pokládat za předlohu Babičky Boženy Němcové, která mohla knihu znát od Prof. Dr. Med. Jana Helceleta, důvěrného přítele obou, nebo od básníka, novináře a filosofa Františka Matouše Klácela. Celá řada detailů a motivů se v Mošnerově Pěstounce a Babičce Boženy Němcové nápadně shoduje (mlýn, myslivec, psi, včely, rozvodněná řeka, bláznivá Bára).

Rok	1844	1845	1846	1850	1855	1857	1858	1859	1860	1861	1862	1863	1867
Celkem porodů	188	221	219	493	458	404	443	509	370	512	366	327	469
Kleště	4	5	8	4	5	3	6	6	3	2	2	1	4
Úmrtnost(%)	7,4	5,0	5,9	7,3	3,4	6,9	5,2	?	?	3,7	6,3	?	4,9

Přehled o porodnické činnosti nemocnice v Olomouci za vybraná léta období 1844 – 1867 (upraveno dle František Jan Mošner, 1984, Gazárek et al.)

Z uvedených výsledků vyplývá, že úmrtnost novorozenců v bezprostředním poporodním období byla v dané době dvacetinásobná ve srovnání s dobou dnešní. Ovšem dalších 25% novorozenců zemřelo do osmi týdnů po porodu! První císařský řez v Olomouci byl proveden v roce 1867 u rodičky se zúženou pávní, měřící pouhých 117 cm. Rodička ovšem šestý den po operaci zemřela na septický stav.

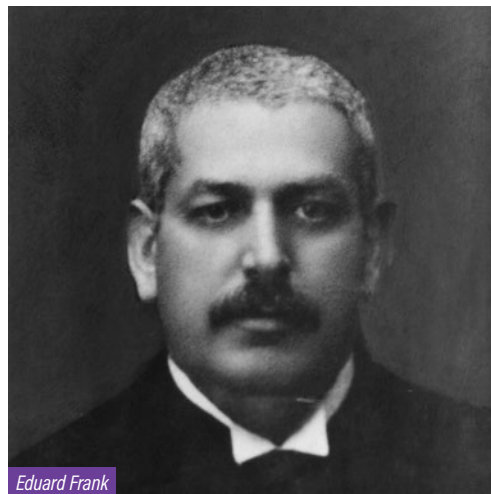
V roce 1899 se babická škola s výukou v německém a českém jazyce přestěhovala i s porodnicí do areálu nově vybudované nemocnice v Nové ulici, dnešní fakultní nemocnice.

1895 - 1921

Prvním primářem porodnice, ve které bylo umístěno 71 postelí, byl jmenován přednosta babické školy, MUDr. EDUARD FRANK (1862 - 1933), který později vyčlenil část tehdejšího přízemí budovy (nyní 1. patro) pro gynekologii. Současně vydal nový regulativ babické školy a bylo upraveno a zlepšeno ubytování a stravování kandidátek babcí. Na babické škole bylo ročně aprobováno 70 - 80 posluchaček. V českém kurzu profesor Frank využíval učebnice Václava Rubešky, v německém vlastní „Lehrbuch der Geburtshilfe“, v níž využil vyobrazení z knihy prof. Friedricha Schauty. Zabýval se indikacemi k císařskému řezu, zavedením předčasného porodu, poporodním krvácením. Byl velmi úzkostlivým operátorem a krvavé operace prováděl nerad.

1843

Po odchodu prof. Mošnera vedl babickou školu a porodnici PROF. VOJTĚCH VYŠÍN (1843-1916), který studoval v Praze a byl odchovancem prof. Strenga a Webra, následně asistentem prof. Mošnera. Byl výtečným operátorem a průkopníkem nových operačních metod. Úzkostlivě dbal na čistotu a dezinfekci. Samostatně vydal „Babictví“, které bylo příznivě posouzeno například profesorem pražské univerzity Václavem Rubeškou.

Eduard Frank

1921 - 1933

Po odchodu Dr. Franka do penze v roce 1921 přišel z Brna na místo primáře doc. MUDr. Jiří TRAPL (1880 - 1965), kterého lze bez nadsázky označit za legendu našeho porodnictví. Profesor Trapl formoval československou gynekologii téměř po dvě generace, přičemž za vrcholné období jeho vědecké a pedagogické činnosti je možné považovat jeho působení v Ústavu pro péči o matku a dítě v Praze - Podolí. Základy ke svému profesnímu rozvoji však položil v moravském prostředí. Narodil se 10. 5. 1880v Chrudimí, vystudoval lékařskou fakultu na Univerzitě Karlově v Praze a v roce 1904 tam byl promován, své další všeobecné vzdělání si prohloubil na pražských klinikách. Do Brna přišel v r. 1907. V r. 1923 se habilitoval na Masarykově univerzitě v Brně pro obor porodnictví a gynekologii po předložení vědecké práce o tuberkulóze ženských rodidel, jejíž praktická část byla provedena na olomoucké prosektuře. V Olomouci byl přibrán do Okresní péče o mládež a pokračoval ve své veřejné činnosti. Traplova odborná práce a práce pro veřejnost tvořila vždy jeden organický celek.

Malé olomoucké oddělení za dvanáct let svého působení zvelebil, zvětšil a zmodernizoval. Jeho přičiněním se gynekologie například rozšířila o operační sál v postranním traktu. Nyní je v těchto prostorách novorozenecké oddělení. V roce 1933 odešel doc. Trapl do Prahy, kde působil nejdříve v pozici přednosta na Vinohradech a poté v Ústavu pro péči o matku a dítě. Vrcholem Traplových vědecko-pedagogických aktivit jsou monografie „Tuberkulosa ženských rodidel“ z roku 1922 a „Učebnice porodnictví“ z roku 1948.

Jiří Trapl

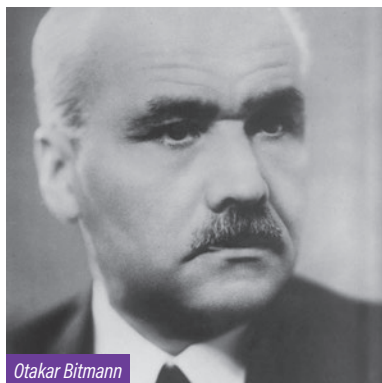
1891 - 1945

Na jeho místo nastoupil PROF. OTAKAR BITMANN (1891-1945), který v roce 1934 obnovil babickou školu zrušenou v roce 1920. Narodil se 27. května 1891 v Kamenici a roku 1916 promoval na Lékařské fakultě Karlovy univerzity v Praze. Jako lékař zúčastnil se první světové války na srbské a ruské frontě a koncem války přišel na chirurgickou kliniku prof. MUDr. Otakara Kukuly ve Všeobecné fakultní nemocnici v Praze. Zde také publikoval své první vědecké práce. Přešel pak do porodnice jako asistent prof. Václava Rubešky. Jeho jméno je navždy spojeno i s počátky porodnicko-gynekologické kliniky při Masarykově univerzitě v Brně, neboť se stal jejím prvním asistentem. Roku 1922 habilitoval z porodnictví a gynekologie na brněnské universitě. Roku 1926 založil soukromé porodnicko-gynekologické sanatorium v Brně. Roku 1933 se stal primářem Zemské porodnice v Olomouci. O rok později byl jmenován mimořádným profesorem porodnictví a gynekologie na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně a členem soudní rady lékařské pro zemi moravskoslezskou.

V Olomouci rozvinul plně svoji lékařskou a vědeckou činnost. Práce v Olomouci se ujal s velkým elánem, takže se záhy stal velmi oblíbeným a vyhledávaným lékařem. Současně ale dojížděl na kliniku do Brna, kde se jeho přednášky těšily velké oblibě posluchačů. Z Olomouce pochází největší část jeho vědeckých prací, které vydával i v němčině, francouzštině a angličtině, takže ve vědeckém světě měl velmi dobré renomé. Jeho oblíbenou disciplínou bylo porodnictví. Věnoval se především lékařskému vedení porodu, ať jeho zkrácení, bezbolestnému porodu nebo porodu vyprovokovanému. Byl vynikajícím operátorem. Jeho technika byla obdivuhodná a vyznačovala se jistotou, elegancí a lehkostí i při těch nejtěžších výkonech.

Vedle učebnice pro porodní babičky připravil profesor Bittmann taky novou učebnici porodnictví a gynekologie pro mediky. Podporoval rovněž vědeckou erudici svých spolupracovníků. Svoje vědecké práce a práce svých asistentů uveřejňoval ve vědeckém časopise „Periodica Olomucensi“, který vydával vlastním nákladem.

Svou pozornost však Bittmann zaměřoval také filantropickým směrem, což se projevilo zejména za německé okupace, kdy v ústavu dlouhou dobu poskytoval azyl ženám vězněným Gestapem, a ženám, kterým hrozilo pracovní nasazení v Německu, z nichž velkou část tvořily dívky ročníku 1924. Nebojácně podporoval taky ilegální hnutí. Hmotně a finančně podporoval rodiny vězněných a internovaných v koncentračních táborech, uprchlé zajatce a partyzány. Zemřel na cestě k pacientce se srdeční mrtvicí dne 13. září 1945 v pouhých 54 letech.

Otakar Bittmann

Otakar Bittmann (vlevo) závodil s těmi nejlepšími. Na snímku je s „první dámou volantu“ Eliškou Junkovou a italským závodníkem Caberte Connelim, vítězem Velké ceny Belgie v roce 1931. Foto: archiv Tomáše Hrbka.

Lékařský průkaz MUDr. Hanse Bělohradského, asistenta primáře Bittmana, který před rokem 1948 utekl z tehdejší ČSR a později byl blízkým spolupracovníkem rakouského chirurga a gynekologa profesora Hermanna Knause.

1945 - 1951

Po osvobození, v roce 1945, vystřídal prof. Bitmanna opět brněnský docent VLADIMÍR VAŠEK (1907-1984). Ten zřídil v suterénu vedle laboratoře i malý zvěřinec, který umožňoval provádět na klinice biologické testy na těhotenství.

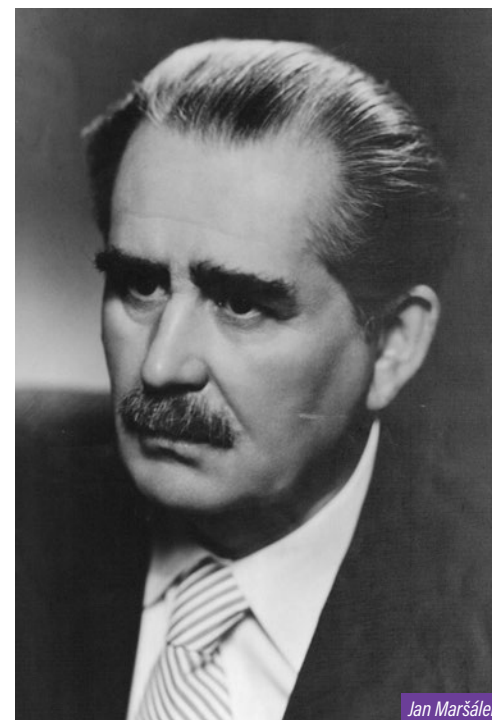
Publikační aktivity lékařů kliniky byly v té době zaměřené na techniku provedení císařského řezu, defekty pánevního dna, močovou inkontinenci nebo léčbu hrozících potratů stilbenovými preparáty. Po jeho nástupu na kliniku dochází k nárůstu císařských řezů z tehdy obvyklých 1,0 - 1,5% na hodnoty 3,5 - 5,0%, při současném snížení úmrtnosti takto narozených dětí (viz obrázek z publikace: Vašek, V.: Poznámky k některým otázkám novodobého vedení porodů. Československá Gynaekologie, 1947, s. 289 - 305). V roce 1951 odešel doc. Vašek do Ostravy a poté do Prahy na ÚPMD. Roku 1957 se doc. Vašek stal prvním předsedou české katedry Ústavu pro doškolování lékařů (ÚDL) a současně prvním předsedou atestační komise (později IPVZ).

Vladimír Vašek

1951 - 1958

Od listopadu roku 1951 funkci přednosta kliniky zastával PROF. JAN MARŠÁLEK, DRSC. (1898-1974). Narodil se 26. června 1898 v Praze na Vinohradech, v tehdy samostatném městě. Gymnázium vystudoval v Jičíně, kde maturoval v roce 1917. Byl okamžitě odveden na vojnu. Po vzniku samostatného Československa v r. 1918 se hned jako dobrovolník přihlásil do československé armády a bojoval na Slovensku při osvobozování jižních částí země, které nechtěli Maďaři dobrovolně opustit. Vystudoval pak pražskou lékařskou fakultu, kde promoval 10. 11. 1923. Měl rád Slovensko, proto po promoci nastoupil na Patologicko-anatomický ústav profesora Antonína Spilky v Bratislavě,

Jan Maršálek

kde pracoval necelé tři roky. V roce 1926 přešel do Brna na gynekologicko-porodnickou kliniku Masarykovy university. Tu tehdy vedl profesor MUDr. Gustav Müller, který byl pokračovatel proslulé pražské gynekologické školy Karla Pawlíka. Maršálek se stal asistentem již v roce 1927. Podnikal četné studijní cesty a navštívil gynekologicko-porodnická pracoviště v Paříži, Lille, Lovani, Bruselu a Gentu, pak i v Budapešti, Bělehradě a Sofii. Po získání tříměsíčního studijního stipendia byl v Drážďanech, Berlíně, Lipsku, Frankfurtu, Würzburgu a v Bonnu. V roce 1930 působil ve Švédsku na Forselově klinice ve Stockholmu a pak v Göteborgu na radiologickém a onkologickém pracovišti. Roku 1933 byl v Brně habilitován pro obor porodnictví a gynekologie. Po ustavení česká chirurgické a gynekologicko-porodnické společnosti se stal jejím členem a hned pracoval v jejím výboru. Získával cenné kontakty po celé Evropě, publikoval a jeho zkušenosti se rychle rozšiřovaly. V roce 1938 přešel jako docent do nemocnice v Hradci Králové, kde se po oblíbeném MUDr. Jaroslavu Jungovi stal primářem gynekologicko-porodnického oddělení. Oddělení ještě pozvedl, rozšířil a pak spolu s kolegy Janem Bedrnou a Antonínem Fingerlandem připravovali plány na zřízení lékařské fakulty v Hradci Králové hned po skončení války.

K tomu take nakonec došlo, hradecká fakulta se stala pobočkou pražské Karlovy univerzity a Maršálek byl prvním přednostou hradecké gynekologicko-porodnické kliniky. Klinikou rychle přivedl k plnému rozkvětu a v roce 1947 byl jmenován řádným profesorem. Hradecká lékařská fakulta se však v roce 1951 změnila ve Vojenskou lékařskou akademii a někteří lékaři, kteří byli pro armádu nepřijatelní, nebo do armády vstoupit nechtěli, museli odejít. Tak i Maršálek musel změnit působiště a odešel do Olomouce, kde se stal přednostou gynekologicko-porodnické kliniky Palackého univerzity místo docenta MUDr. Vladimíra Vaška. Z počátku dostal volnou ruku pro své plány a představy. Mohl tak zmodernizovat budovu a zavedl i ty nejsložitější gynekologické operace. Vytvořil kolem sebe skupinu mladých oddaných spolupracovníků, nutil je k vědecké práci, k publikování a k dalšímu vzdělávání.

V popředí jeho vědeckých zájmů byla kromě operativy i endokrinologie, sterilita a onkologie. Docenil rovněž význam cytologie a začínající kolposkopie. Rozšířil proto stávající klinickou laboratoř o biochemickou a hormonální část. Z této činnosti pak vyplynul i vznik poradny pro bezdětná manželství, hormonální poruchy a onkologii[2]. Pro tuto rozsáhlou odbornou činnost a pro výchovu studentů se nedostávalo místo v prostorách vybudovaných koncem minulého století. Také personální vybavení kliniky nebylo dostačující. Z původního stavu čtrnácti lékařů zbyla polovina a trvalo dva roky, než se stav doplnil mladými lékaři na dvanáct. V roce 1954 vybuřoval prof. Maršálek na klinice vlastní rentgenové pracoviště. V této době se soustřeďoval výzkumný zájem na zavádění nových diagnostických metod u tuber-

kulózy ženských rodidel a na sledování a hodnocení výsledků léčby zánětů antibiotiky ve spolupráci s ústavem patologické anatomie. Pozornost se rovněž soustředila na sterilní manželství. Zahájilo se vyšetřování mužské neplodnosti a kompletní sexuologické vyšetření ve spolupráci s ústavem lékařské chemie. Podmínky pro pedagogickou práci se budovaly od základu. Z vyučovacích pomůcek babické školy bylo možno použít pouze porodnický fantom a projekční přístroj na diapositivu.

Porodní bába Věra Stráková (nar. 1919) pracovala na porodním sále olomoucké porodnice od druhé světové války čtyři desetiletí let.

V té době Maršálek napsal i svou největší monografii – Operativní léčba ženských orgánů – s krásnými ilustracemi od malířky Bromberové. Tato učebnice byla výtečným vodítkem pro mladší kolegy. Byly zde topograficky znázorněny různé nečekané komplikace. Postupem času však byl stále více a více sledovaný stranickými orgány, kterým byl trnem v oku jeho životní styl. V roce 1958, při jeho šedesátinách, ještě sice vyšlo slavnostní číslo časopisu Československá gynekologie, ale nad Maršálkem se už v Olomouci stahovala mračna. Rektor Palackého univerzity a profesor neurologie MUDr. Jaromír Hrbek, který byl později dokonce ministrem školství, byl typický představitel nekompromisního komunistického funkcionáře. Maršálkovi vytýkal kde co a nakonec byl z jeho popudu z univerzity nedůstojně propuštěn.

Získal místo v uranových dolech v Jáchymově, kde pracoval jako terénní gynekolog a závodní lékař a zřídil v pohraničním městečku Vejprty i malou porodnici. Nenechal se zlomit, stále studoval a přednášel po celém kraji. Stále publikoval v zahraničí, dopisoval si s řadou kolegů z celého světa, kteří mu take posílali odbornou literaturu. Zásilky mu nejdříve docházely na adresu „Prof. Marsalek, Gynecological Department, University of Hradec Kralove“ a později „Profesor Marsalek, University of Olo-

mouc“. Během jeho působení ve Vejprtech pak odesílatele používali take adresu „Medical Faculty, Department od Gynecology, Universitas Vejpptyensis“... A přesto zásilky dorazily, kam měly.

V roce 1967 byl rehabilitován a téměř v sedmdesáti letech nastoupil jako samostatná vědecká síla na gynekologicko porodnické klinice J. E. Purkyně v Brně. V pozdějším věku trpěl Maršálek chronickou ischemickou chorobou srdeční. Volné dny trávil na chalupě na Českomoravské vysočině. Jednoho dne pocítil silné bolesti na hrudníku, sám si diagnostikoval infarkt myokardu, rozloučil se se svými blízkými, nechal se převézt do nemocnice a tady 10. července 1974 zemřel.

V druhé části článku uvedu několik drobností, které nejsou tak obecně známé a dostupné a dokreslují jeho profil. Maršálek byl vyšší postavy, elegantního vzhledu, pečlivě zastřižený knírek pod nosem. Honosil se tím, že má snad jeden z nejkrásnějších knírů na celé Moravě. Vždy byl pečlivě ustrojen, elegantní oblek, kapesníček v kapsičce na levé straně hrudníku, vyleštěné boty. Na svém vzhledu si zakládal. Společenský oblek vyžadoval i u studentů a studentek při rigorózních zkouškách.

Maršálek měl řadu koníčků, většinou dosti nákladných. Často navštěvoval divadlo a měl štěstí, že jak v Brně, tak v Hradci Králové i v Olomouci byly výborné divadelní scény. Miloval hudbu, zvláště klasickou, navštěvoval koncerty klasické hudby, měl rád výtvarné umění, vlastnil i hodnotnou sbírku obrazů. Jeho vášní byla taky auta, míval vždy ty nejlepší značky. Miloval rychlou jízdu a měl pověst bravurního řidiče, kterého od jeho stylu řízení neodradí ani bezpočet dopravních přestupků.

1958 - 1962

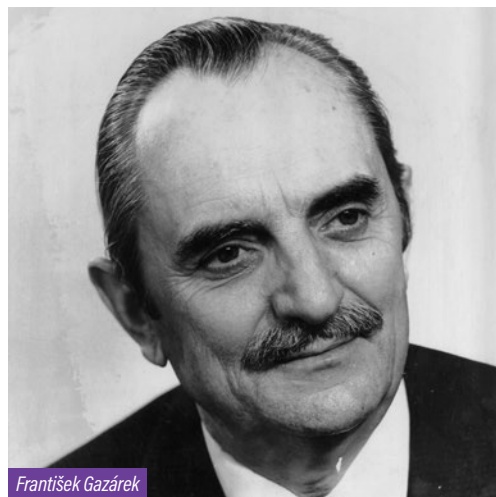
V polovině roku 1958 se začalo konečně s přestavbou a rekonstrukcí a klinika se přestěhovala na provizorní pracoviště do olomoucké městské části Řepčín. V té době však již vedení LF UP pozastavilo prof. Maršálkovi pedagogickou činnost a výukou porodnictví a gynekologie pověřilo tehdejšího prvního asistenta DOC. MUDR. EDUARDA LINDNERA. Jeho zástupcem v této funkci byl as. MUDr. Karel Skácel. Prof. Maršálek však vedl ústav ještě do konce kalendářního roku. Od 1. ledna 1959 byl dr. Lindner pověřen vedením celé kliniky. Po odborné stránce se zájem kliniky zaměřil na výzkum pozdní gestózy, diagnostiky prekancerózy hrdla děložního a chirurgické léčby sterility. Dva roky poté se přestěhovala klinika do renovované budovy.

Eduard Lindner

1962 - 1983

PROF. MUDR. FRANTIŠEK GAZÁREK (1912-1993) převzal vedení kliniky v roce 1962. Kromě funkce přednosty kliniky vykonával po dvě funkční období také funkci rektora Univerzity Palackého v Olomouci [3]. Narodil se 25. 11. 1912 ve Skalici na Slovensku. Maturoval na gymnáziu ve Strážnici a poté studoval na lékařské fakultě v Bratislavě, kde promoval v roce 1938. Jako mladý sekundář nastoupil do tehdejších Zemských ústavů v Olomouci, kde získával základní porodnicko-gynekologickou erudici pod vedením prof. Bittmanna. V roce 1945 odešel do Velkých Losin, odkud později přešel na místo primáře porodnicko-gynekologického oddělení nemocnice v Šumperku. V roce 1962 byl pověřen státními a stranickými orgány vedením porodnicko-gynekologické kliniky v Olomouci. Funkci přednosty zastával až do roku 1983, kdy předal vedení prof. Jiřímu Pohankovi. Na klinice ale působil nadále a to jako vedoucí nově zřízené Laboratoře lidské reprodukce. Během 21 let, kdy stál v čele olomoucké kliniky, se stal známou osobností

František Gazárek

jak v českých zemích, tak na Slovensku, ke kterému ho poutala celá řada osobních přátel. Činorodost a pracovitost profesora Gazárka dokládá fakt, že jako autor nebo spoluautor uveřejnil celkem 272 publikací v českém i zahraničním odborném tisku. Často přednášel zejména na domácích kongresech a konferencích a byl jejich aktivním organizátorem. Svůj odborný zájem zaměřil zejména na problematiku předčasného porodu a možnosti snižování perinatální morbidit a mortality. Jeho cíl - snížení perinatální mortality pod 10 promile - se jevil v tehdejší době jako megalomanský a nereálný, zejména pro jeho formu zveřejnění - závazek porodníků k oslavě sjezdu KSČ. Čas však ukázal, že měl v tomto směru pravdu. Rád operoval a byl autorem několika nových nebo modifikovaných operačních postupů zejména v oblasti urogynekologie. Byl skvělým diagnostikem a měl intuici předvídat nové perspektivní směry v oboru. Proto patřila olomoucká klinika k pracovištím, kde se prvně zavedly nové diagnostické metody, jako byl ultrazvuk nebo radioimunologické stanovení hCG.

Porodnice v roce 1966.

Zmýlil se snad jen v oblasti gynekologické endoskopie, kterou nepovažoval za perspektivní směr, a proto byla v Olomouci zavedena až poměrně pozdě.

Svémi spolupracovníky byl oceňován zejména pro obrovskou aktivitu a pracovní elán, který si zachoval až do smrti. Uměl dokonale organizovat práci na klinice a obklopoval se týmem nadšených lékařů ochotných řešit nejen každodenní úkoly léčebné péče a výuky mediků, ale i náročné úkoly vědy a výzkumu. Přestože sám příliš necestoval, umožňoval spolupracovníkům navštěvovat zahraniční pracoviště a tím zajišťovat kontakt kliniky se špičkovými zahraničními centry. Například tehdejší docent Miloslav Taláš přivezl ze svého stážového pobytu v Los Angeles metodu stanovení hCG radioizotopovou imunoeseí a olomoucká klinika se tak stala prvním pracovištěm v republice využívající tuto převratnou diagnostickou metodu. Po řadu let pak byly v Olomouci pořádány pravidelné mezinárodní konference věnované této problematice. V posledních letech svého působení na klinice se profesor Gazárek zaměřil na oblast lidské reprodukce. Výsledkem této snahy pak byl porod druhého dítěte v naší republice počatého metodou IVF a ET v oblasti pedagogické vychoval profesor Gazárek stovky mediků a byl rovněž autorem skript pro posluchače stomatologického směru.

Jeho největším osobním koníčkem byla myslivost a je třeba přiznat, že narozdíl

od řady tehdejších funkcionářů jej k tomu nevedla módní vlna a možnost navštěvovat prominentní hony a lovy, ale skutečná láska ke zvěři a přírodě. Byl rovněž velkým propagátorem česko-slovenské vzájemnosti a řada úzkých vztahů se slovenskými kolegy a pracovišti přetrvala až do současnosti.

Přestože byl profesor Gazárek velmi dobrým lékařem, pedagogem a výzkumným pracovníkem a řada kolegů a zejména pacientek na něj vzpomínají jako na skvělého člověka, je nutné zmínit i jeho kontroverzní stránku osobnosti. Po okupaci naší republiky vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 se stal jedním z hlavních představitelů „normalizace“ na olomoucké univerzitě se všemi důsledky, které tato doba přinesla. Snad i proto byl také jmenován na dvě funkční období rektorem Palackého univerzity. Na každé vedoucí osobnosti kterékoliv doby je možné najít jak pozitivní, tak negativní stránky. I politického protivníka si lze jako člověka vážít, pokud nepřekročil hranice obecných norem etických a humanitních. Z pohledu jeho spolupracovníků, kteří jej znali jako přednostu kliniky a člověka, profesor Gazárek tyto hranice nikdy vědomě nepřekročil.

Klinika se pod jeho vedením zabývala zejména problematikou perinatologie. Perinatální úmrtnost, která se tehdy pohybovala okolo 20 promile, se v důsledku zlepšující se péče o těhotné a novorozence dále snižovala a v devadesátých letech se dostala pod dříve neuvěřitelnou hranici 10 promile. Klinika byla též průkopníkem ve využití ultrazvuku, což je spojeno se jménem doc. Zdeňka Kříkala, který patřil k respektovaným odborníkům v této nové disciplíně. Další prioritou byla oblast RIA stanovení hormonů. Prof. Miloslav Talaš po návratu ze studijního pobytu v USA spolu s doc. Helenou Fingerovou vybudovali na klinice endokrinologic-

kou laboratoř, která po řadu let byla špičkovým československým pracovištěm. V osmdesátých letech se začíná na klinice rozvíjet nová disciplína - asistovaná reprodukce. K jejím zakladatelům a propagátorům patřil zejména doc. Ženíšek. Začínala metodou arteficiální inseminace a postupně se rozvíjela až k dnešním metodám IVF a ET. Rovněž druhé dítě narozené v Československu touto metodou přišlo na svět na olomoucké klinice. Problematika lékařské genetiky měla rovněž své kořeny na této klinice. Pod vedením doc. Šantavého se vypracovala v novou vědní disciplínu - fetální medicínu. V oblasti mezinárodní spolupráce udržovala klinika úspěšně vědecko-výzkumné, ale i kolegiální přátelské vztahy s řadou zahraničních pracovišť, zejména s klinikami v Lipsku, Szegedu a Bialystoku.

NĚCO NAVÍC

Olomoucké „dítě ze zkumavky“

Členění naší kolektivy se zasloužilo o její úspěch při řešení olomoucké úlohy Fertilizace ovocí in vitro. Stalo se to díky mušce pečlivé práce a péči... Ale 1. srpna 1984 se narodilo 1. Olomoucké dítě s mimotělně oplozenou vajíčkem matky - s. v. ČSR a v. RHP. Jmenuje se Eva.

1983 - 1990

Novým přednostou kliniky se stal v roce 1983 PROF. Jiří POHANKA, který po jedno funkční období zastával též funkci děkana lékařské fakulty.

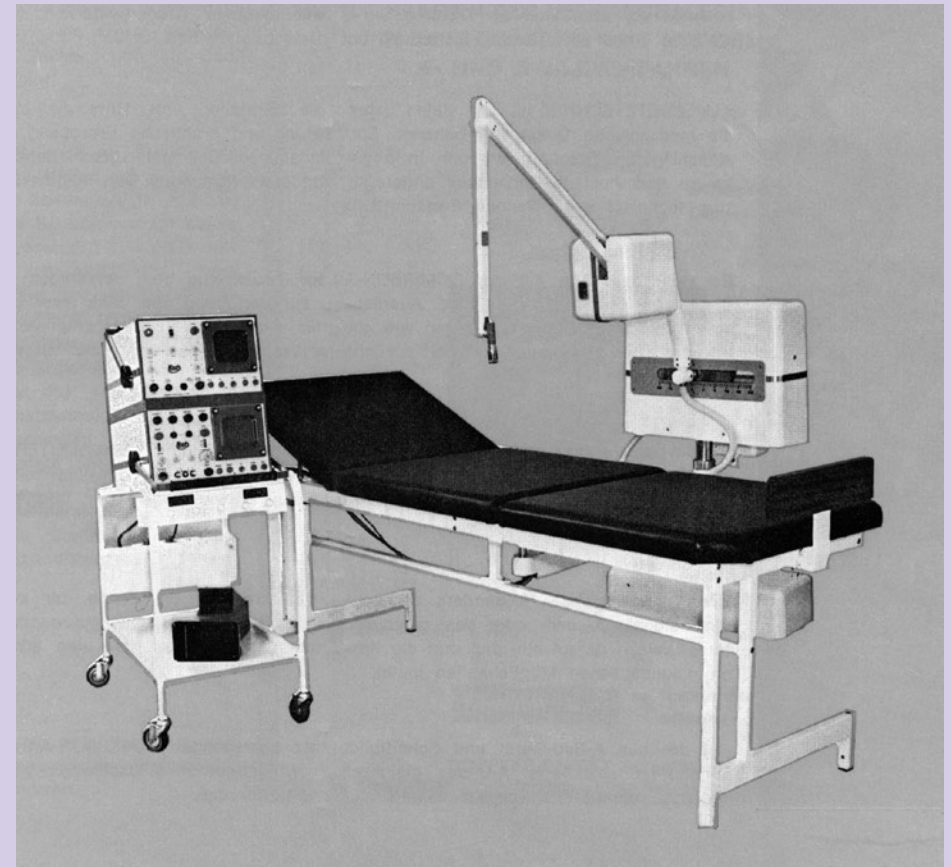
Jiří Pohanka

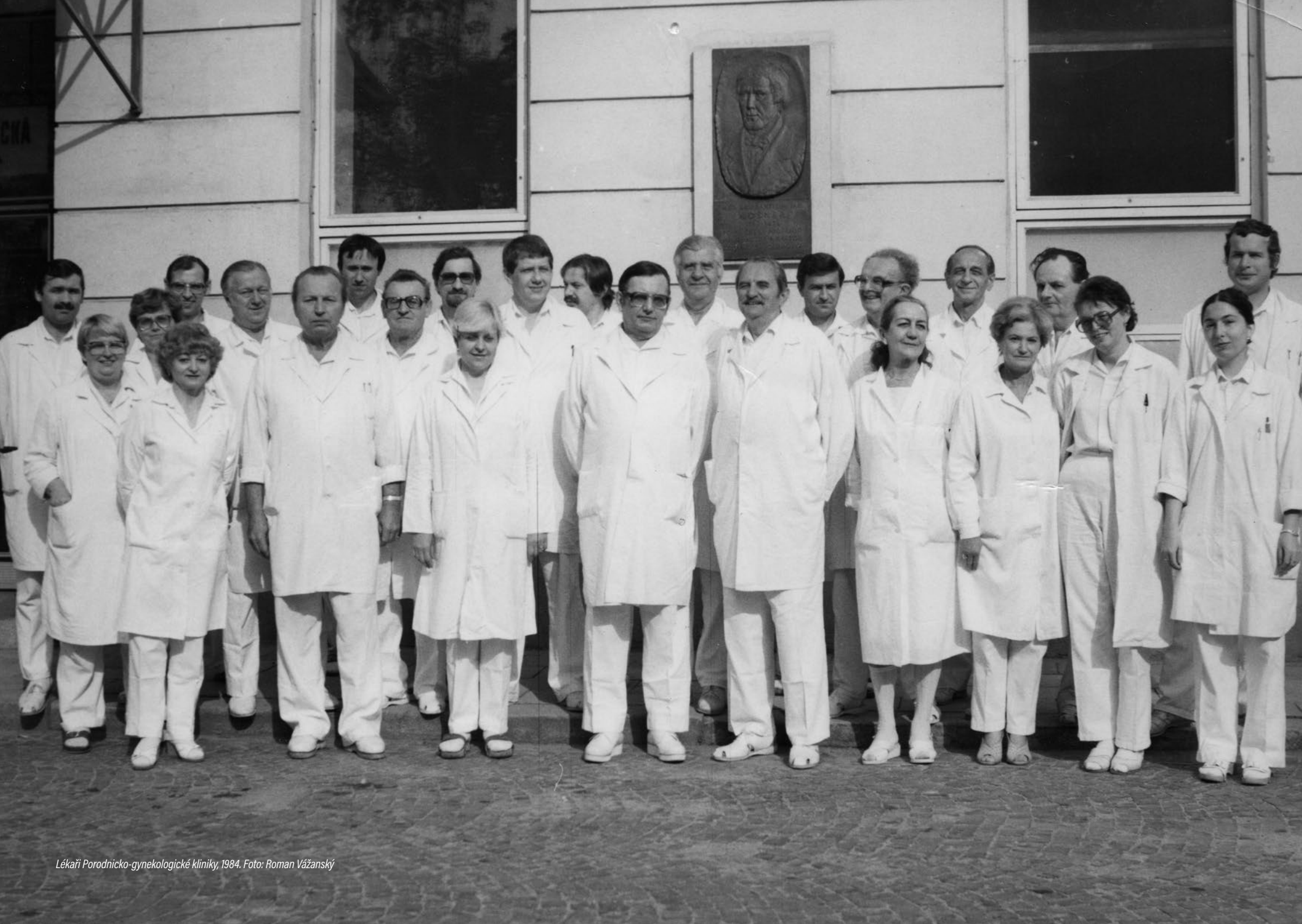

????

????

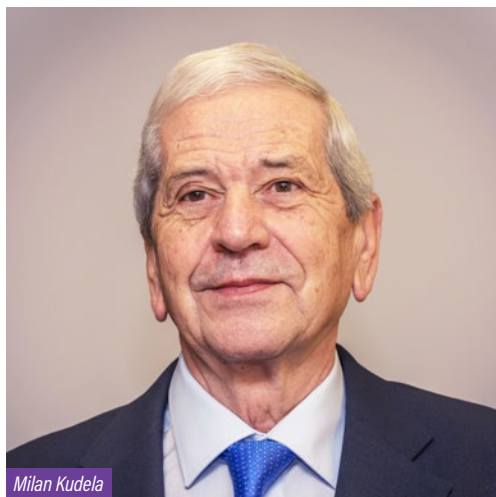

Lékaři Porodnicko-gynekologické kliniky, 1984. Foto: Roman Vážanský

1990 - 2008

Revoluce v roce 1989 přinesla změnu i ve vedení kliniky. Na základě konkurzního řízení byl v roce 1990 do funkce přednosta kliniky ustanoven doc. Milan Kudela, který byl v roce 1995 jmenován profesorem. Pod jeho vedením došlo na klinice k rozvoji vaginální chirurgie a byl kladen důraz na využití minimálně invazivní chirurgie. PROF. MILAN KUDELA (1943) patří k průkopníkům hysteroskopie v České republice. Narodil se 14. 4. 1943 v jihočeském Písku a gymnázium absolvoval v Kroměříži, ale osudovou se mu stala Olomouc. Po promoci v roce 1966 na Lékařské fakultě Univerzity Palackého začínal lékařskou kariéru na Oční klinice Fakultní nemocnice v Olomouci. Další tři roky strávil na I. chirurgické klinice a od roku 1970 nastoupil jako sekundární lékař porodnicko-gynekologické kliniky, kterou vedl tehdejší rektor univerzity Prof. MUDr. František Gazárek, CSc. Atestaci I. stupně složil v roce 1973 a jeho hlavním předmětem zájmu se stala gynekologická chirurgie a onkogynekolo-

Milan Kudela

gie. V roce 1976 složil atestaci II. stupně a již o rok později obhájil kandidátskou disertační práci na téma „Využití tumor markerů v diagnostice a při léčbě Ca ovarii“.

Politická a personální situace na klinice nebyla v těchto letech jednoduchá, ale díky nesmírnému úsilí a shodě šťastných okolností se mu po řadě peripetií podařilo získat povolení k zahraničnímu expertiznímu pobytu na Maltě. Jako konzultant pro obor gynekologie a porodnictví zde strávil v období 1981 – 1983 tři roky a tento pobyt byl pro jeho další odborný vývoj do značné míry determinující. Velmi významný byl v tomto směru zejména vliv německých gynekologických chirurgů z Hamburku propagujících vaginální operativu. Snahy o prosazení tohoto trendu na klinice v Olomouci po návratu z Malty se však zpočátku neselekávaly s přílišnou podporou, stejně jako úsilí o preferování Pfannenstielova řezu před klasickou dolní střední laparotomií u císařských řezů. Z politických důvodů nebyl přijat na asistentké místo s úvazkem na lékařské fakultě.

Po politické změně v roce 1989 převzal po prof. Pohankovi v roce 1990 vedení kliniky. Docenturu obhájil v roce 1990 a v roce 1995 byl jmenován řádným profesorem gynekologie a porodnictví. Šíře jeho odborných zájmů je velmi rozsáhlá.

V gynekologické onkologii se koncentroval na karcinom endometria. Spolu s urology se zabýval problematikou para-aortální lymfadenektomie a lymfatického mapování peroperační radionavigací. Jako jeden z prvních v Československu publikoval úspěšnou léčbu trofoblastické nemoci chemoterapií a spolupracuje na projektu celostátní jednotné dispenzarizace a léčbě trofoblastické nemoci. Velmi živě se zajímal o urogynekologickou operativu a možnosti minimálně invazivní chirurgie. Paralelně s ÚPMD provedl první hysteroskopické zákroky v České republice, včetně ablace endometria. Publikoval prioritní práce o riziku fluid overload syndromu a riziku diseminace karcinomu endometria při hysteroskopii s ohlasem v zahraniční literatuře. Na klinice zavedl Miyazakiho kolposuspenzi a věnoval se otázkám bezkrevné operativy u svědkyň Jehovových. Mezinárodní zkušenosti získal na předních pracovištích v Anglii a Německu a zásadně se zasloužil o úspěšnou spolupráci se švédskou univerzitou v Lundu. Napsal přes 330 publikací v odborných domácích i zahraničních časopisech a přednesl téměř 300 sdělení doma i v zahraničí. Byl rovněž členem redakčních rad několika odborných časopisů a hlavním řešitelem a spolureditelem 12 grantů včetně mezinárodních projektů. Napsal 10 kapitol do monografií

a je znám jako skvělý pedagog a školitel, který během 19 let v čele kliniky vychoval šest docentů a dvě desítky doktorandů. Klinika doznala pod jeho vedením zásadních stavebních úprav, byly vybudovány nové porodní a operační sály včetně jednotky intenzivní péče. Všechna oddělení byla postupně přestavována tak, aby vyhovovala moderním požadavkům. Byla rozvíjena spolupráce se zahraničními pracovišti a zejména s porodnickou gynekologickou klinikou univerzity v Lundu ve Švédsku. Kromě již zavedené české výuky porodnictví a gynekologie byla zahájena výuka medicíny v anglickém jazyce.

V roce 2008 odešel z pozice přednosta, ale na klinice dále aktivně působí jako operatér, examinátor a předseda oborové rady. Své bohaté zkušenosti se snaží předávat i mladším kolegům. K jeho koníčkům řadu let neodmyslitelně patří myslivost a tenis.

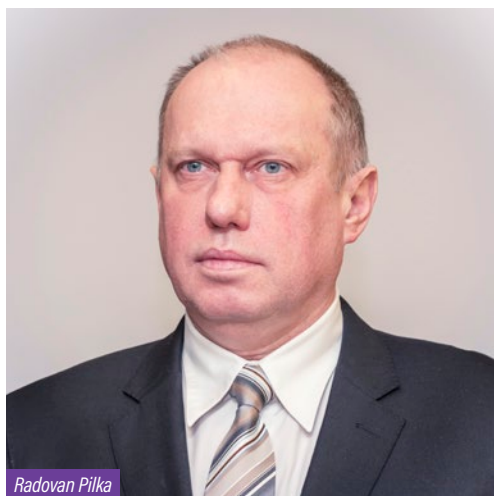
**PORODNICKO-GYNEKOLOGICKÁ
KLINIKA**
PŘEDNOSTA : Prof. MUDr. Milan KUDELA, Csc.

2009

Od roku 2004 byl zástupcem přednosta pro LP PROF. MUDR. RADOVAN PILKA, PH.D., který v roce 2009 převzal vedení kliniky a v roce 2011 byl jmenován profesorem. Narodil se 3. 12. 1964 v Hradčovicích a gymnázium studoval v Uherském Brodě. Po absolvování studia všeobecného lékařství v Brně v roce 1989 nastoupil ve stejném roce na porodnicko-gynekologické oddělení nemocnice T. Bati ve Zlíně vedené primářem MUDr. Františkem??? Zábranským a známé svým zaměřením na minimálně invazivní chirurgii. Po složení atestace I. stupně v roce 1992 strávil rok ve Francii v nemocnici La Rochelle jako rezident, kde získal řadu zkušeností z laparoskopické chirurgie. Od roku 1994 pracuje na porodnicko-gynekologické klinice v Olomouci, kde se stal v roce 1995 odborným asistentem. V roce 1996 složil atestaci II. stupně a v roce 1997 získal mezinárodní FIGO fellowship na celosvětový kongres v Kodani. V roce 1999 absolvoval díky stipendiu francouzské vlády stáž v Lyonu na klinice Prof. Daniel Dargenta zaměřenou na laparoskopickou a vaginální onkochirurgii. V roce 2001 obhájil dizertační práci Ph.D. na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a ve stejném roce odjel na dvouletý studijní pobyt do Biomedicínského centra Univerzity v Lundu ve Švédsku. Zde se

věnoval laboratornímu výzkumu na téma Matrix metalloproteinázy v endometriu. Po návratu ze Švédska byl v roce 2004 jmenován zástupcem přednosta pro lékařskou péči. V letech 2003 a 2004 získal cenu děkana lékařské fakulty za významnou publikační činnost a v roce 2004 obdržel Pawlikovu cenu za nejlepší práci v oboru gynekologie a porodnictví. V roce 2005 byl jmenován docentem pro obor gynekologie porodnictví a v následujícím roce obhájil ve švédském Lundu druhé Ph.D. V letech 2007 - 2011 působil jako studijní proděkan olomoucké lékařské fakulty. Je autorem nebo spoluautorem více než 400 přednášek, posterů, abstraktů či publikací doma i v zahraničí včetně řady článků v mezinárodních časopisech s vysokým impakt faktorem. Je autorem nebo spoluautorem pěti výukových textů pro pregraduální studium a osmi monografií, z nichž dvě obdržely čestné uznání rektora Univerzity Palackého. V roce 2017 vydal jako hlavní autor celostátní učebnici Gynekologie. Od roku 2010 je vedoucím redaktorem

Radovan Pilka

časopisu Česká gynekologie. Od roku 2009, kdy byl v olomoucké fakultní nemocnici instalován robotický daVinci systém, se po absolvování tréninku ve Štrasburku a New Yorku soustavně věnuje robotické chirurgii v gynekologii, včetně přípravy registračních listů do seznamu výkonů.

V letech 2009 až 2016 je Porodnicko-gynekologická klinika v Olomouci prvním a jediným univerzitním pracovištěm gynekologické robotické chirurgie v ČR. V roce 2010 získala evropskou akreditaci EB-GCOG pro postgraduální výuku lékařů a od roku 2012 pořádá atestační kurzy včetně atestačních zkoušek. V roce 2011 proběhla rekonstrukce JIP a operačních sálů kliniky. V roce 2012 bylo vybudováno ambulantní centrum péče o matku a dítě s instalací moderního ultrazvukového přístroje s možností 3D a 4D zobrazení. V roce 2012 byla současně provedena celková revitalizace centra asistované reprodukce s kompletní rekonstrukcí embryologické laboratoře, rekonstrukcí odběrového sálku a postupným navyšováním počtu léčených párů. V návaznosti na rekonstrukci byla laboratoř centra v roce 2013 vybavena mikromanipulátorem, laminárním boxem, vitri-

fikačním zařízením a systémem video-monitoringu embryí. Ve stejném roce došlo k oficiálnímu založení onkogynekologického centra kliniky. V roce 2014 došlo k restrukturalizaci perinatologického centra Porodnicko-gynekologické kliniky, do kterého bylo organizačně začleněno centrum fetální medicíny a ultrazvukové diagnostiky. Velký zájem mezi těhotnými ženami vyvolalo zavedení kurzů plavání pro těhotné, které vedou porodní asistentky kliniky. V rámci reprodukční medicíny byly operační sály vybaveny 3D videolaparoskopickou sestavou umožňující přesné chirurgické řešení hluboké endometriózy a byl zakoupen morcelátor pro minimálně invazivní operování děložních myomů.

V roce 2014 byl na klinice proveden vůbec první porod v rámci České republiky u pacientky po laparoskopické abdominální cerkláži. Od roku 2015 se porodním sale provádějí přímé odbě-

Jednou z pacientek, které robotická operace pomohla, je Mgr. Jana Božová z Olomouce. V roce 2016 prodělala takzvanou robotickou cerkláž, díky níž porodila o rok později zdravou dceru. „Podobných operací bylo na světě provedeno přibližně jen padesát. V České republice šlo o premiéru, díky které přišlo na svět první takto donošené dítě,“ zmiňuje přednosta Porodnicko-gynekologické kliniky FN Olomouc prof. MUDr. Radovan Pilka, Ph.D. Paní Jana už společně s manželem vychovávala jednu dceru na prostoto bezproblémovém těhotenství a přirozeném porodu. Další dvě těhotenství však skončila neúspěšně zhruba v polovině. „První potrat jsme považovali za „smůlu“, jenže další pokus po roce dopadl také špatně. Potom mi ve fakultní nemocnici nabídli možnost robotické cerkláže. Rok jsem nabídku zvažovala a po absolvování potřebných vyšetření přišla na řadu operace. I díky ní se mi vloni v červnu narodila císařským řezem zdravá holčička,“ usmívá se Jana Božová, jejíž mladší dceři Maruše je nyní třináct měsíců.

ry plodové vody k vyloučení nitroděložní infekce u hrozících předčasných porodů a ve vybraných případech je tímto způsobem prodlužováno těhotenství a tak zvyšována šance předčasně narozených dětí na úspěšnou poporodní adaptaci. S ohledem na rostoucí průměrný věk rodiček a narůstající riziko operačního odstranění dělohy po porodu pro silné krvácení jsme v roce 2015 zavedli v indikovaných případech plánované provádění císařských řezů na hybridním operačním sále. Císařský řez je pak prováděn ve spolupráci s invazivními radiology až po profylaktickém zavedení embolizačních katetrů do pánevního krevního řečiště. Tuto možnost klinika nabízí jako jediné pracoviště v České republice.

Přes dva metry na šířku a více než metr na výšku má tabule před vstupem na Oddělení šestinedělí Fakultní nemocnice Olomouc, která od 1. ledna 2018 slouží k zaznamenávání počtu nově narozených dětí. Přehledná tabulka kromě údajů o počtu novorozenců v konkrétní měsíc a den obsáhne také informaci o jejich pohlaví díky růžovým a modrým samolepicím kolečkům.

Díky investici do učeben Centesima v prostorách teoretických ústavů se v roce 2015 podařilo výrazným způsobem zkvalitnit pregraduální výuku porodnictví a gynekologie. V roce 2016 se podařilo obhájit EBCOG akreditaci, byl zakoupen nový přístroj pro urodynamické vyšetřování pacientek a bylo založeno urogynekologické centrum.

V roce 2017 se na Porodnicko-gynekologické klinice narodilo 2 545 dětí, což představuje nejvyšší počet dětí za posledních 35 let, a to při velmi nízké perinatální úmrtnosti z celosvětového pohledu. V roce 2018 se na naší klinice

narodilo 2508 dětí. V Centru asistované reprodukce jsme v roce 2017 provedli 439 léčebných „in vitro“ cyklů s embryo transferem, což je historicky nejvyšší počet, o rok později bylo provedeno 383 cyklů s ET. Ve spolupráci s Ústavem lékařské genetiky byla v roce 2017 zavedena v centru asistované reprodukce metoda preimplantační diagnostiky. Ve stejném roce úspěšně porodila v termínu pacientka po první robotické abdominální cerkláži u nás.

Zejména v oblasti onkogynekologie prosazuje PROF. PILKA trend v minimálně invazivních přístupech a od roku 2009 je součástí operativy kliniky i chirurgie robotická. Zástupcem přednosta pro lékařskou péči je MUDr. Petr Dzvínčuk, Ph.D. Novorozenecké oddělení, vedené primářem MUDr. Lumírem Kantorem, úspěšně zavedlo léčbu asfyktických novorozenců metodou řízené hypotermie. Spolu s klinikou řeší novorozenecké oddělení úkoly regionálního perinatologického centra, jehož vedoucím byl v letech 2012 – 2015 prof. MUDr. Martin Procházka, Ph.D. Od roku 2015 do roku 2019 byl vedoucím centra MUDr. Karel Huml. Od roku 2019 centrum vede MUDr. Eliška Hostinská.

Odborný profil

Klinika poskytuje jak základní, tak i vysoce specializovanou diagnostickou a léčebnou péči pro spádovou oblast Olomouckého kraje. Prostřednictvím superspecializovaných center a jejich ambulancí zajišťuje superkonziliární diagnostiku a léčbu ze širší spádové oblasti krajů Moravskoslezského, Jihomoravského, Zlínského, Královéhradeckého, Pardubického. Klinika se podílí na výzkumných úkolech a na pregraduální a postgraduální výchově.

Porodnice slouží současně jako regionální perinatologické centrum, tj. centralizuje předčasné porody a zajišťuje specializovanou péči pro riziková těhotenství z celého regionu. Součástí perinatologického centra je nově koncipované Centrum fetální medicíny zaměřené na preantální ultrazvukovou diagnostiku a prvotrimestrální skrínink. V gynekologické oblasti poskytuje především specializovanou péči pro přednádorové stavy (centrum onkologické prevence), onkologicky nemocné (onko-gynekologické centrum), nemocné s vrozenými vývojovými vadami, močovou inkontinencí (urogynekologické centrum), sterilitou (centrum asistované reprodukce), psychosomatickými gynekologickými onemocněními, endokrinními poruchami a dětskou gynekologií. Hlavní roli v tomto směru hrají specializované poradny, kam jsou pacientky referovány jednak přímo odbornými ambulantními gynekology, jednak cestou přes příslušná oddělení okresních nemocnic. V současné době klinika zajišťuje následující odborné poradny:

- konzultační a indikační poradna
- poradna pro léčbu myomů
- všeobecná gynekologická ambulance
- závodní gynekolog
- poradna pro patologická těhotenství
- poradna pro cervikální patologii
- poradna urogynekologická
- poradna onkogynekologická
- poradna pro psychosomatická onemocnění
- poradna pro dětskou gynekologii
- poradna pro infertilitu

- Perinatologické centrum (zahrnující Centrum fetální medicíny)
- Onkogynekologické centrum (zahrnující Centrum onkologické prevence)
- Centrum asistované reprodukce
- Urogynekologické centrum

Budova porodnicko gynekologické kliniky je 120 let stará a přes řadu provedených přestaveb není dosaženo odpovídajícího stavu pro zajištění potřeb moderního porodnicko-gynekologického pracoviště fakultní nemocnice. O stavu budovy svědčí periodicky a čtvrtletně se opakující havárie a opravy inženýrských rozvodů. Lůžková kapacita byla snížena na 67 lůžek a i přes výrazný nárůst počtu porodů v posledních pěti letech a významné onkogynekologické operativně se podařilo díky organizačním opatřením zkrátit průměrnou délku hospitalizace pod průměr České republiky (ALOS 93%). Průběžná přestavba kliniky v posledních letech zajistila, že všechna oddělení splňují základní hygienicko-společenské normy, tj. pokoje nejsou větší než 2-3 lůžkové a mají maximálně vždy 2 společné sociální zařízení. Na odd. 19B a 17 jsou vybudovány „nadstandardní pokoje“ a zájem o tuto službu stále roste.

Nejvýraznější rekonstrukcí prošlo v letech 2012/2013 Centrum Asistované Reprodukce. Díky těmto úpravám bylo možné významně zkvalitnit práci v ambulancích CAR, zvýšit pracovních míst pro embryology na 2, a tak umožnit postupné navyšování počtu cyklů, které by odpovídaly postavení centra. Současně byl zcela přebudován odběrový sálek centra a zlepšen komfort pro pacientky. Tím byla naplněna naprostá většina požadavků na kvalitu centra ze strany SÚKLu.

Uzavření výše zmiňované části lůžkového fondu vedlo k využití těchto prostor pro účely perinatologického centra. Tyto úpravy současně umožnily přesunutí ambulance porodního sálu do nově rekonstruovaných prostor a tak přispět ke klidnějšímu prostředí na porodních sálech. Zároveň rekonstrukce umožnila zřízení nové neonatologické vyšetřovny pro postpartální sledování novorozenců. Dále byly v rámci těchto prostor vybudovány důstojné šatny pro střední zdravotnický personál. To současně vedlo k odlehčení přeplněných šaten mediků.

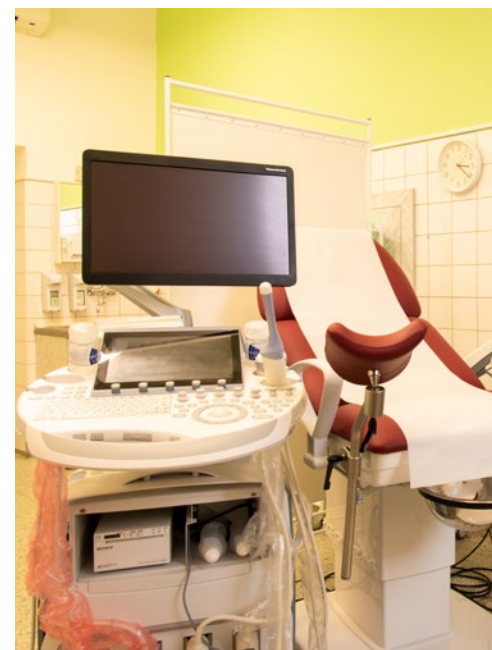
V současné době je zvažována výstavba nové porodnice v rámci rekonstrukce/přestavby budovy Franze- Josefa. Do jejího případného uskutečnění bude zřejmě nutné zajistit fungování kliniky ve stávajících prostorách, a to tak, aby byly splněny podmínky kladené na moderní porodnicko gynekologické pracoviště.

Základní strategií kliniky by mělo být jednak poskytování základní péče v oboru, která není v nejužším regionu poskytována jiným zařízením, ale hlavně zaměření se na superspecializovanou péči, udržení a další rozšiřování specializované péče v jednotlivých úzce zaměřených centrech. Především s ohledem na tento dlouhodobý cíl byla prováděna postupná rekonstrukce prostor na klini-

ce, nákup a obnova technologií a především postupná obměna a rozšíření personálního obsazení kliniky.

Výše uvedený cíl se snažíme sledovat již několik let a odráží i naši snahu o vyrovnání se s požadavky zákoníku práce. Základními předpoklady pro výše uvedenou strategii je personální obsazení na klinice, odpovídající počty pacientů a příslušné technologické vybavení center.

Onkogynekologické centrum	200 nových diagnóz/rok
Centrum robotické chirurgie	50-60 výkonů/rok
Perinatologické centrum	2500 porodů
- Centrum fetální medicíny	1500 pacientů/rok
CAR	430 cyklů s ET/rok
Urogynekologické centrum	150 rekonstrukčních operací 60-70 tahuprostých pásek

Perinatologické centrum

Z hlediska počtu porodů patří klinika ke středně velkým porodnicím a je jedním z perinatologických center v rámci České republiky. V oblasti koncentrace předčasných porodů do perinatologického centra na por.gyn.klinice je spolupráce velmi dobrá se všemi spádovými nemocnicemi. Po rekonstrukci a dovybavení neonatologického oddělení a perinatologického centra došlo k výraznému kvalitativnímu posunu při poskytování péče v této oblasti. Od roku 2014 je porodními asistentkami Porodnicko gynekologické kliniky organizováno plavání pro těhotné a to dvakrát týdně v prostorách Rehabilitační kliniky. Tyto kurzy se těší velkému zájmu mezi těhotnými ženami. V roce 2014 bylo do struktury Porodnicko Gynekologické Kliniky začleněno Centrum fetální medicíny zaměřené na prenatalní diagnostiku vrozených vývojových vad a prvotrimestrální skrínink. V posledních dvou letech je na centru prováděna i časná detekce rizik preeklampsie a růstové restrikce. Ve stejném roce došlo k zavedení nové diagnostické metody – na porodní sál byl zakoupen přístroj ST analyzátor pro rozšíření možností diagnostiky ohrožení plodu v průběhu porodu. V roce 2015 jsme s ohledem na rostoucí průměrný věk rodiček na naší porodnici a narůstající riziko operačního odstranění dělohy po porodu pro silné krvácení zavedli v indikovaných případech plánované provádění císařských řezů na hybridním operačním sále. Císařský řez je pak prováděn ve spolupráci s invazivními radiology až po profylaktickém zavedení embolizačních katetrů do pánevního krevního řečiště. Byla rozšířena ambulantní složka centra a z programu IROP bylo zakoupeno 6 špičkových ultrazvukových přístrojů Voluson E 10 vybavených 3D a 4D sondou.

V roce 2017 se na Porodnicko gynekologické klinice narodilo 2545 dětí, což představuje nejvyšší počet dětí od roku 1980, a to při velmi nízké perinatální úmrtnosti z celosvětového pohledu. Současně došlo k úspěšnému porodu u opakovaně potrácející pacientky po první robotické cerkláži v České republice. Procento nástřihů hráze se podařilo v roce 2017 snížit na 40%, frekvenci císařských řezů na 26% a epidurální analgezií jsme podali u 30% porodů. Od minulého roku bylo zavedeno samostatné vedení fyziologických porodů porodními asistentkami.

Dlouhodobou dobrou perspektivu by mohlo přinést vybudování nové porodnice v budově Franze-Josefa. Strategickým cílem je vybudování porodních pokojů „rodinného typu“ s aplikací takzvané „family centred care“. V rámci tohoto projektu by mohlo být i vyřešení dlouhodobého handicapu v podobě chybění sálu na císařské řezy v rámci porodního traktu.

Porodnost Olomouc 1980 – 2018

Věk při porodu

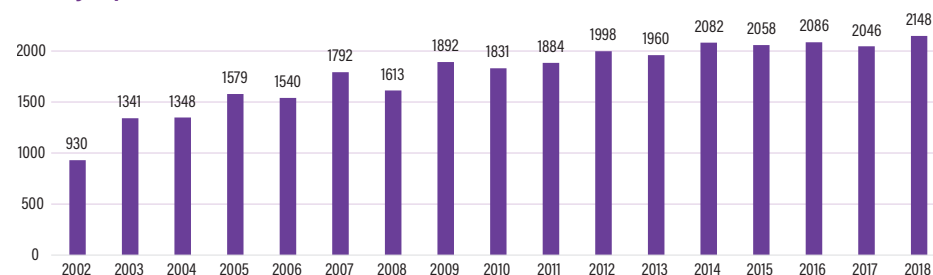
Rok porodu	15	16	17	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	52	celkem > 40	Celkový součet
2012		3	3	28	9	10	4	4	2	1						58	2132
2013		3	7	27	12	4	4	1	5	2	1	1				58	2216
2014	2	1	8	37	9	10	6	2	3					1	1	69	2442
2015		3	8	34	24	13	4	4	2	1	2				2	86	2313
2016		2	3	36	18	16	9	2	1	1	1					84	89
2017	1	4	2	35	20	16	7	5	2	2	1	2	1			91	98
2018		2	11	38	22	15	7	6	5		1					94	107
Celkový součet	3	18	42	235	114	84	41	24	20	7	6	3	1	4	1	540	9397

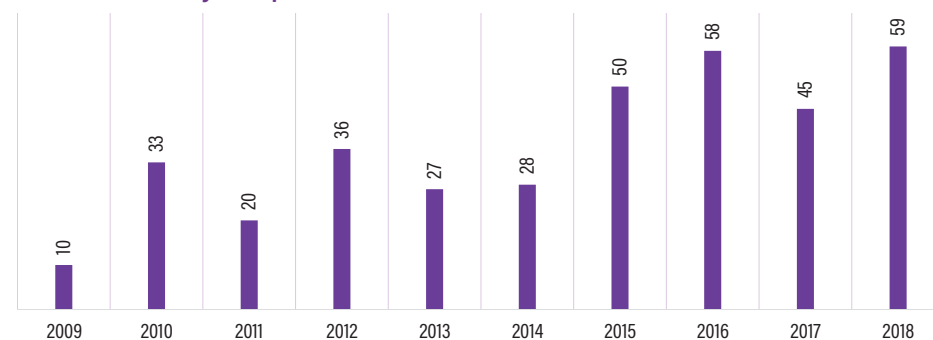
Onkogynekologické centrum

Ve srovnání s nejbližšími fakultními nemocnicemi v Ostravě a Brně je pro onkogynekologické centrum relativní nevýhodou poloviční spádová oblast olomouckého regionu (v počtu obyvatel) a z toho vyplývající menším počtu pacientů s těmito onemocněními. To je samozřejmě možné eliminovat kvalitní péčí a budováním „přívětivého image“ s rozšířením spádové oblasti i mimo administrativní hranice regionu. Snažíme se stavět na maximální vstřícnosti a osobním přístupu k pacientkám. Velmi pozitivní ohlas při získávání nových onko-gynekologických pacientek vyvolává zaměření se onko-gynekologického týmu na minimálně invazivní chirurgii. Laparoskopické a hysteroskopické zákroky jsou méně zatěžující pro pacienty, jsou ekonomicky mnohem zajímavější pro kliniku než klasická operativa, ale jsou samozřejmě mnohem náročnější na erudici operátora. V roce 2017 jsme registrovali 185 nových onkogynekologických diagnóz, což je nejvíce v historii kliniky. Z onkogynekologického IROP programu byly v roce 2018 zakoupeny 2 Storz 3D ICG endoskopické věže a 1 Storz 2D endoskopická věž, elektrochirurgický generátor s argon plasmovou jednotkou, Plasm jet přístroj, Thuliový laser a hluboký gríšní rozvěrač pro radikální onkogynekologické operace. Další vybavení z IROP programu je ještě plánováno k zakoupení. Potřebné technologické vybavení, erudici a zkušenosti operátorů je s výhodou možné využít i na mikroinvazivní léčbu dalších stavů (těžká endometrióza u sterilít, velké myomy u poruch plodnosti) a zvýšit tak léčebný komfort dalších pacientek. Jako jedno z mála center v ČR jsme nejen schopni tyto zákroky prakticky v plné šíři nabídnout, ale současně máme možnost využívat od roku 2009 všechny výhody robotické chirurgie. V roce 2018 byl do FNOL zakoupen robotický systém daVinci Xi se synchronizovaným operačním stolem a bylo založeno první výukové centrum robotické chirurgie v gynekologii ve střední a východní Evropě. Centrum robotické chirurgie ve FNOL je v současné době s ročně prováděnými 50 robotickými hysterektomiemi největším centrem robotické chirurgie v gynekologii v ČR. V další perspektivě onkogynekologického centra zůstává na prvním místě minimálně invazivní chirurgie, spolupráce s chirurgickou klinikou při využití HIPEC, přesun části výkonů do režimu jednodenní chirurgie (hysteroskopie), vytvoření klinické database na online zaznamenávání onkogynekologických pacientek a ve spolupráci s onkologickou klinikou zdokonalování fungování pravidelných onko-boardů.

Počty operací

Počet robotických operací

Roboticky asistované gynekologické operační výkony (FN Olomouc 31. 12. 2019)

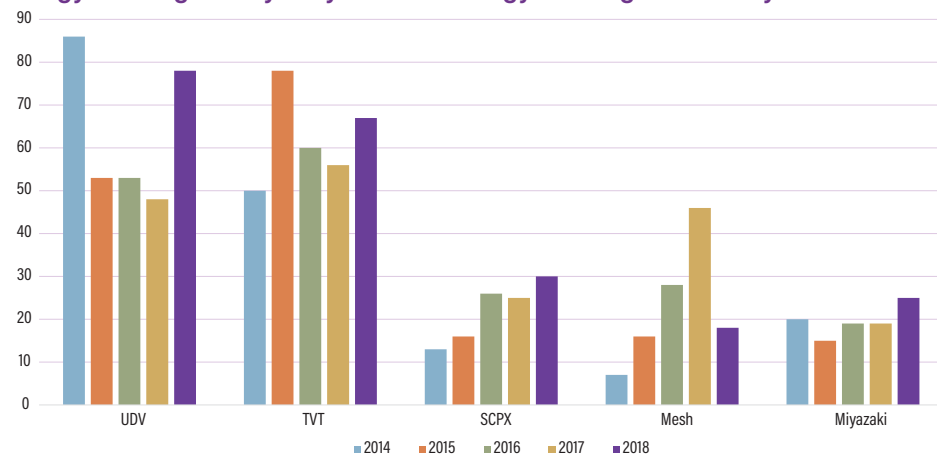
Maligní onemocnění	karcinom endometria	261
	karcinom čípku děložního	67
	karcinom ovaria	3
Benigní onemocnění	sakrokolpopexe	16
	resekce hluboké endometriózy	3
	myomektomie	1
	RATLH	14
	cerclage	3
Celkem		368

Urogynekologické centrum

V oblasti urogynekologie se nám v posledních letech podařilo splnit téměř všechny požadavky pro vykazování urogynekologických vyšetřovacích a terapeutických zákroků zdravotním pojišťovně. Z hlediska finanční náročnosti (zejména za SZM) je možné pouze postupné navyšování počtu léčených pacientů ročně a postupný přechod od klasické operativy k účinnějším, ale ekonomicky náročnějším (SZM) moderním přístupům. V roce 2016 jsme získali na dobu 4 let status Urogynekologického centra pro postgraduální vzdělávání a v rámci investic byl pořízen nový urodynamický přístroj pro vyšetřování pacientek s močovou inkontinencí. To nám umožní pokračovat v provádění nejen čistě urogynekologických, ale i náročných rekonstrukčních operací malé pánve se zaváděním implantátů. Velkým přínosem pro urogynekologické centrum bylo rovněž již zmiňované pořízení dvou 3D Storz věží v rámci IROP programu. V nových prostorách budovy Franz-Josefa bychom urogynekologické centrum chtěli navázat na ambulantní zákrový sálek a převést tak provádění některých zákroků (tahuprosté pásky) do režimu jednodenní chirurgie.

V rámci výše popsaných center byly v posledních 5 letech vybudovány specializované týmy. Jejich vedoucí lékaři (kteří se částečně kryjí s vedoucími oddělení) s postupným přebíráním většího dílu odpovědnosti přebírají i větší díl pravomocí. Toto přenášení odpovědnosti se týká především pravomocí k indikacím u vybraných operačních nebo porodnických zákroků. Kvalifikovaní lékaři s větším podílem odpovědnosti a samostatnosti odpovídají přednostovi a zástupci pro LP, kteří se více než na každodenní detailní provoz mohou soustředit na střednědobý a dlouhodobý rozvoj kliniky. Čerpání IROP programů a příprava na výstavbu nové Porodnicko Gynekologické kliniky v rámci budovy Franze-Josefa.

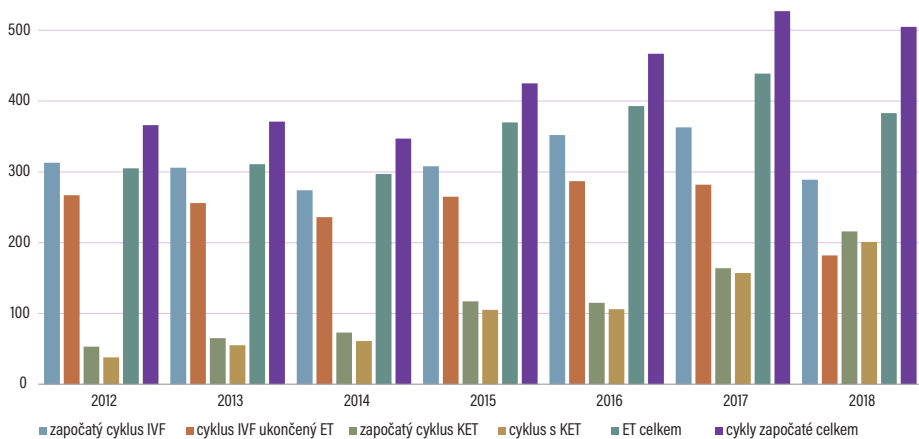
Urogynekologické výkony Porodnicko-gynekologické kliniky FN Olomouc

Centrum asistované reprodukce

Zvláštní postavení má centrum asistované reprodukce (CAR), kde kromě specializovaných lékařů pracují též embryologové a další pracovníci. Pracoviště prošlo nejen stavební, ale personální přestavbou a v současné době disponuje kromě tří lékařů i jedním plně kvalifikovaným embryologem a třemi před ukončením přípravy. Od ukončení rekonstrukce a zahájení standardního režimu dochází k postupnému navyšování cyklů s ET a úspěšnost centra v počtu dosažených těhotenství patří k nejvyšším v ČR. Úspěšně jsme v roce 2015 zavedli metodu vitrifikace oocytů a v rámci investic jsme zakoupili laser, který nám v roce 2016 umožnil v spolupráci s Repromedou zavést metodu preimplantační diagnostiky. Ve stejném roce byly založeny nové webové stránky Centra asistované reprodukce. V roce 2017 jsme provedli 393 léčebných „in vitro“ cyklů s embryo transferem, což je na PORGYN historicky nejvyšší počet. Z program IROP byla na CAR v roce 2018 umístěna 2D Storz endoskopická věž s hysteroskopem Campo (druhý tohoto typu v ČR) umožňující provádění hysteroskopických zákroků u sterilních pacientek bez nutnosti anestezie a hospitalizace. Zdravotní péče na pracovišti CAR je poskytována v nesmírně konkurenčním prostředí desítek soukromých center asistované reprodukce. Výhodou (zejména s ohledem na celospolečenské požadavky ze strany výuky a výzkumu) je, že se jedná o jedno z pouhých pěti univerzitních center asistované reprodukce v ČR. Tuto relativní výhodu je do budoucna nutné rozvíjet a významně by, kromě stálého doplňování nových technologií a moderních postupů, mohlo napomoci umístění centra do nových proctor v rámci budovy Franze-Josefa.

Centrum asistované reprodukce

Z ekonomického pohledu plní klinika již několik let zadaný rozpočet. Obor porodnictví a gynekologie pracuje primárně s níže nastavenými ekonomickými parametry (zejména bodovým nastavením porodnických a gynekologických výkonů v Sazebníku, nízkým ohodnocením hodinové ceny práce lékaře u chirurgických oborů). Ekonomicko organizační opatření, která byla na klinice provedena (uzavření jednoho oddělení spolu s redukcí příslušného personálu, zkracování délky hospitalizace, průběžné reagování na parametry nastavené ZP) přispěla ke stabilizaci hospodaření kliniky. Diskutováno s vedením FNO je zrealnění zejména těchto nákladových položek u vybraných oddělení. Naprosto zásadní z pohledu ekonomiky a organizace práce je v současné době růst osobních nákladů od roku 2018 v souvislosti s postupným navyšováním platů zdravotnických pracovníků, který však není reflektován na příjmové stránce kliniky. Přes výše uvedené je však nikdy nekončící snaha o udržení kontroly nad nákladovou stránkou rozpočtu samozřejmou součástí dobré spolupráce přednosty, zástupce pro LP a vrchní sestry. Úkolem přednosty by navíc měla být snaha o hledání a získávání dalších možných zdrojů pro financování chodu a rozvoje kliniky (IGA granty, Evropské granty, Evropské rozvojové projekty, FRVŠ, podpora nadací, podpora města, regionu apod.)

Klinika je akreditována pro pregraduální i postgraduální výuku. V rámci pregraduální výuky zajišťuje klinika poměrně široké spektrum oborů, zahrnujících magisterské studium všeobecného a stomatologického směru, výuku zahraničních studentů v rámci „general medicine“ a současně řadu oborů bakalářského a magisterského studia nově vznikající Fakulty zdravotnických věd. Kvalitativně velkou změnou k lepšímu bylo v rámci výuky zřízení učebny Centesima v roce 2015 s nákupem gynekologických i porodnických trenažerů a simulátorů. V roce 2017 byla vydána první „olomoucká“ celostátní učebnice Gynekologie, která byla v průběhu jednoho roku vyprodána a v současné době chystáme aktualizované druhé vydání. Do budoucna bude potřeba vyřešit zejména narůstající prostorové nároky na takovýto široký záběr výuky, a měly by proto být zohledněny v případě nové budovy kliniky a to i s ohledem na plánovaný nárůst studentů všeobecného lékařství od roku 2019. Z hlediska personálního bude zřejmě nezbytné, aby se do výuky nadále zapojovali i doktorandi působící na klinice.

V roce 2010 získalo pracoviště Evropskou akreditaci (EBCOG) pro postgraduální výuku, kterou v roce 2016 úspěšně obhájilo na dalších 5 let. Tento proces je spojen s poměrně náročnou administrativní prací, ale kromě udržení prestiže kliniky přináší i možnost delšího praktického stážování lékařů v předatestační přípravě na klinice. Od roku 2014 pořádá PORGYN klinika ve spolupráci s Aesculap akademií a PORGYN klinikou 1. LF UK Základní laparoskopický kurz pro gynekology. V roce 2016 jsme na klinice úspěšně zorganizovali předatestační kurz a atestační zkoušky.

Na porodnicko gynekologické klinice je v současné době řešen 1 AZV grant a běží mezinárodní spolupráce s univerzitou v Barceloně na výzkumu růstové restrikce plodů. Klinika je zapojena do čtyř prospektivních akademických a dvou klinických studií. V roce 2018 bylo na klinice publikováno 6 původních prací s impakt faktorem. To dává do budoucna dobré vyhlídky pro vědecko-výzkumnou činnost ať již ve spolupráci s českými nebo zahraničními pracovišti.

Pro kliniku velmi významná a důležitá by měla být v rámci vědecké činnosti rovněž produkce kvalitních doktorandů, o niž by se opírala průběžná personální obměna kliniky.

Personální obsazení kliniky

Personální obsazení kliniky by mělo odrážet výše popsanou strategii zaměřenou na superspecializaci a specializovanou péči v jednotlivých centrech kliniky. Tato centra ovšem nemohou být hermeticky uzavřená, ale pro řadu činností musí existovat princip zastupitelnosti mezi lékaři. V průběhu 5 let se i díky tlaku na dodržování zákoníku práce podařilo navýšit počet úvazků lékařů ze 176 v roce 2012 na současných 24,5. V rámci těchto úvazků je na klinice 14 rezidentů. V současné době je poměr mezi lékařem s atestací a lékařem bez atestace 1:1. V uplynulých 5 letech tak došlo k výraznému snížení věkového průměru na klinice. V následujících letech budou stávající rezidenti absolvovat atestační zkoušky a těžiště personální politiky se přesune na ukončování Ph.D. studia a habilitace. Cílem v této oblasti bude nastavení jasných a termínovaných kritérií v léčebně preventivní, pedagogické a vědeckovýzkumné činnosti pro každého zaměstnance. Takto stanovené cíle budou pravidelně v souladu s plánem osobního rozvoje každého jednotlivého zaměstnance kontrolovány a vyhodnocovány. Velmi důležité a vlastně nezbytné bude zaměření se na výchovu vlastních kvalitních doktorandů a mladých lékařů s jejich cíleným směřováním podle individuálních schopností a potřeb kliniky.

